

LUNDS
UNIVERSITET

INSTITUTIONEN FÖR PSYKOLOGI

Mätning av social dominansorientering
- Går det att konstruera en semantiskt neutral skala?

Noah Linder
Bryndís Ólafsdóttir

Kandidatuppsats vt 2011

Handledare: Magnus R. Larsson

Abstrakt

Uppsatsen syftar till att genom en semantisk neutralisering och skapande av mer socialt accepterade påståenden i Pratto et al. (1994) social dominansorientering (SDO) skala, utveckla skalan för att minimera risken för önskvärda svar. Detta då svarsspridningen i originalskalan ofta drabbas av golveffekter. Samtliga items i originalskalan omformulerades för att bli semantiskt neutrala. Sammantaget deltog 127 studenter vid Lunds Universitet i studien. Den neutraliserade skalan jämfördes med originalskalan, tre olika fördomsskalor och en skala för social önskvärdhet. Resultaten visade att den neutraliserade skalan hade en hög intern konsistens, en stark positiv korrelation med originalskalan samt ett medelvärde som var signifikant mer mot mitten av skalan. Skalan predicerade även fördomar och korrelerade signifikant med samtliga fördomsskalor. Däremot predicerade originalskalan fördomar lite bättre än den neutraliserade skalan och den interna konsistensen var högre i originalskalan. Det fanns inget signifikant samband mellan social önskvärdhet och SDO-skalorna.

Keywords: Neutraliserad SDO-skala, Social dominansorientering (SDO), Neutralisering, Social Dominance Theory (SDT), Social Önskvärdhet

Mätning av social dominansorientering

Social dominansorientering (SDO) definieras som i vilken grad individer önskar och strävar efter ett samhälle med en gruppbaserad hierarki där ingruppen är överordad samt dominerar underordnade utgrupper (Pratto, Sidanius, Stallwort & Malle, 1994). SDO brukar räknas som ett av de starkaste måtten för att predicera generell fördomsfullhet. Exempelvis har hög grad av SDO relaterats till just generella fördomar (Ekehammar, Akrami, Gylje, & Zakrisson, 2004), narcissism och psykopati (Hodson, Hogg, & MacInnis, 2009), rasism (Duriez & Van Hiel, 2002), låg grad av altruism (Pratto et al, 1994) och nationalism (Pratto, Sidanius, Stallworth, & Malle, 1994). Pratto et al. (1994) har visat att SDO bland annat korrelerar negativt med personlighetsvariablerna; empati, gemenskap och tolerans. Vidare visar de att SDO korrelera negativt med Big Five personlighetsdimensionerna; extraversion, öppenhet, neuroticism, samvetsgrannhet och vänlighet (Pratto et al, 1994). Pratto et al. (1994) visar även att individer med hög grad av SDO tenderar att bland annat motsäga sig politiska attityder som stödjer sociala hjälpinsatser, jämlikhetsfrågor och miljöprogram.

Den vedertagna skalan för social dominansorientering som framställts av Pratto, Sidanius, Stallworth och Malle (1994), är ett viktigt instrument för att mäta sociala och politiska attityder samt för att predicera generella fördomar och skalan används flitigt inom socialpsykologisk forskning. Skalan består av 16 items, två exempel på påståenden från skalan är; Item 5 *”Det är okej om vissa grupper får en bättre chans i livet än andra”* och Item 16 *”Ingen grupp borde få dominera samhället”*. Dessa påståenden bryter, i sin formulering, mot de sociala normer som råder i Sverige, vilket kan leda till att undersökningsdeltagare tenderar att ställa sig mycket negativt till påståenden formulerade som Item 5, och att de skulle ställa sig mycket positiva till påståenden formulerade som det senare, Item 16. Tyvärr leder detta i sin tur till att skalan ofta stöter på en del problem vid mätningar med utgångspunkt i Sverige, men eventuellt även i andra länder. Svarsspridningen lider då av golfeffekter, det vill säga väldigt låga poängfördelningar. Då frågorna anses semantiskt negativt laddade skapas en ”olust” hos undersökningsdeltagaren att ta ställning till påståendet och det finns då en risk för aktivering av social önskvärdhet därför att undersökningsdeltagaren inte vill framstå som fördomsfull.

Vårt huvudsakliga syfte med denna uppsats är att konstruera en SDO-skala med semantiskt neutrala och mer socialt accepterade påståenden. Skalan ska i samma utsträckning

som originalskalan mäta social dominansorientering, men ska vara bättre anpassad till de sociala normer som råder i det svenska samhället.

Vi går sedan vidare med att försöka validera samt testa reliabiliteten på den neutraliserade skalan genom en enkätundersökning med självskattningsformulär och därefter jämföra den med originalskalan. Vidare beskrivs resultatet och slutligen förs en diskussion kring resultat, hypoteser och tidigare forskning. Utvecklas SDO-skalan skulle den kunna användas inom flertalet olika ämnes- och organisationsområden. Formulär för självskattning av SDO skulle exempelvis kunna nyttjas som komplement till övrig insamlad data vid urvals- och rekryteringsprocesser, förslagsvis speciellt lämpligt vid tillsättning av chefspositioner.

Neutralisering av påståenden

Metodutvecklingen av originalskalan kommer i största mån bestå utav en neutralisering av de semantiskt negativt laddade påståendena. Enligt Bäckström, Björklund och Larsson (2009) kan effekten av social önskvärdhet reduceras genom att neutralisera items. Studien visar att omformulering av påståenden som gör dessa mer semantiskt neutrala leder till att undersökningssvaren tenderar att svara mindre socialt önskvärt, detta utan att validiteten eller den empiriska strukturen går förlorad. Följderna blir att testet består av neutraliserade påståenden som fortfarande mäter det som avses mäta utan att aktivera social önskvärdhet i lika hög grad som tidigare tester.

Peabody (1984) introducerade fördelarna med användningen av semantiskt neutrala items, detta genom sökning efter strikt deskriptiva adjektiv. Mycket av denna forskning har utförts på personlighetstestning, exempelvis femfaktormodeller. Social dominansorientering är inte ett personlighetsdrag, men anses vara en stabil individuell variabel (Sidanius, 1993), och neutraliserade items i SDO-skalan kan utifrån denna premiss antas leda till liknande resultat som de neutraliseringar som gjorts för personlighetsbedömningar. Saucier (2002) lyckades skapa en femfaktormodell, baserad på personlighetsadjektiv som hade låg koppling till social önskvärdhet. Bäckström et al. (2009) visade också att korrelationen mellan social önskvärdhet och personlighetsdimensionerna på femfaktormodellen sänktes vid användning av semantiskt neutrala items. Det finns olika situationsbaserade faktorer som kan ge upphov till social önskvärdhet, till exempel självskattning vid en rekryteringssituation, och fördelen med att neutralisera items är just att det blir enklare att kontrollera för hur sådan social press påverkar resultatet då påståendet i sig inte längre är lika önskvärt (Bäckström et al., 2009). För att uppnå en mer precis bedömning av personlighet kan man använda sig av olika

tekniker för att söka reducera effekten av social önskvärdhet. En teknik för detta är bland annat att informera om att det finns en inbyggd skala som mäter social önskvärdhet i testet, detta kan då reducera falskhet hos undersökningsdeltagarna (McFarland, 2003). Social önskvärdhet innebär även ett stort problem vid urvals- och rekryteringsprocesser då det finns en risk att insamlad data inte ger en verklig bild av den som skattat sig. Ett sätt att minska effekten av social önskvärdhet i just rekryteringssituationer är att informera undersökningsdeltagare att socialt önskvärda svar kommer att uppdagas. Goffin och Woods (1995) lyckades med denna metod minska aktiveringen av sociala önskvärdheten i en rekryteringssituation där deltagarna blev informerade om att ifall socialt önskvärda svar upptäcktes kunde detta leda till att de inte anställdes. Samtliga tekniker för reduktion av social önskvärdhet är mer eller mindre användbara vid olika studier och neutralisering av items är den som bäst fyllde denna studies syfte, därför är detta vår motivering till varför vi mestadels använde oss av denna teknik vid utvecklandet av en neutraliserad SDO-skala.

Formulering av items

Vid utvecklandet av ett självskattningsformulär är det även viktigt att tänka på hur påståendena är formulerade. Att använda sig av både negativt och positivt formulerade påståenden har rekommenderats av forskare för att undvika "response bias", det vill säga reaktivitet (Spector, 1992), och så har även Pratto et al. (1994) valt att bygga upp sin SDO-skala. Xin och Chi (2010) argumenterar att bara genom användandet av kluster av positivt och negativt formulerade påståenden kan två faktorer relaterade till dessa kluster upptäckas, trots att de båda kluster vid separata mätningar mäter en och samma faktor, bland annat i Pratto et al. (1994) SDO-skala uppdagades liknande tendenser. Vidare diskuterar Xin och Chi (2010) även risken för, vid användandet av både positiva och negativa formuleringar, systematiska fel vid kvantitativa mätningar, så kallad "wording effect", som kan störa analysen och påverka tolkningen av resultat.

Clark och Watson (1995) menar att extrema itemformuleringar, ord som "alltid" eller "aldrig", bör undvikas då en del av dess karakteristika anses ha en effekt på svarsprocessen. Dessutom förespråkar de icke-komplexa itemformuleringar framför komplexa. De anser även att tvetydiga items bör undvikas då dessa kan leda till att undersökningsdeltagare känner att inget svarsalternativ är representativt för deras attityd till påståendet. Ett exempel på ett tvetydigt påstående skulle vara "Jag kör aldrig onykter av rädsla för att bli stoppad av polisen", vilket anses förvirra de undersökningsdeltagare som inte kör onyktra, men av andra

anledningar, så som att det är moraliskt fel eller farligt, i förhållande till det förmodade motivet (juridiska komplikationer). För att undvika golfeffekter kan man dock använda extrema itemformuleringar då det kan hjälpa till att neutralisera extrema påståenden, detta för att det i princip är omöjligt att det lägsta alternativt det högsta svarsalternativet väljs om undersökningsdeltagaren svarar ärligt (Paulhus, 1991). Det är osannolikt att deltagare kan svara med det högsta eller det lägsta alternativet på exempelvis påståendet "jag vet alltid varför jag gör saker", detta då deltagare sannolikt inte "alltid" vet varför de handlar som de gör. McPherson och Mohr (2005) menar däremot att extrema formuleringar inte har så stor inverkan på svaren. De menar att undersökningsdeltagare fokuserar mer på det generella syftet än på den bokstavliga betydelsen i påståendet, så även om de inte "alltid" vet varför de gör något, så vet de generellt oftast varför och kan därför välja ett högt/lågt svarsalternativ.

Introduktion till social önskvärdhet

Social önskvärdhet är, som tidigare nämnt, ofta en riskfaktor vid subjektiva självskattningar då det kan leda till att insamlade data inte stämmer överens med verkligheten. Enligt Mathews, Deary och Whiteman (2003) sänker social önskvärdhet tillförlitligheten i test, då icke korrekt data försämrar mätprecisionen. Detta styrks även av Bäckström et al. (2008) som även de menar att social önskvärdhet är ett stort problem då mätreliabiliteten hotas av den otillförlitlighet som effekten av social önskvärdhet har till följd.

Det finns flera förklaringar till varför individer svarar socialt önskvärt. Vissa forskare anser det vara ett stabilt drag (McCrae & Costa, 1983) men det finns även studier som visar att tendensen att svara socialt önskvärt kan påverkas av kontextuella faktorer (Paulhus, 1984). Att presentera sig själv fördelaktigt enligt de för tillfället rådande sociala normerna är en annan definition på begreppet som Zerbe och Paulhus (1987) använder sig av. De nämner även den inverkan Hawthorne-effekten kan ha på deltagares tendens att svara socialt önskvärt, det vill säga att deltagare vill framställa sig själv i bättre dager under uppsikt av en undersökningsdeltagare eller på grund av uppmärksamheten av deltagandet i sig (Adair, 1984, refererat i Zerbe & Paulhus, 1987). Dock tvistas det om huruvida social önskvärdhet bara är en störande faktor vid personlighetsbedömning eller om det är egen personlighetsdimension (Smith & Ellingson, 2002).

Den underliggande strukturen i social önskvärdhet beskrivs av Paulhus (1984) som två komponenter, medveten och omedveten förvrängning. Den medvetna komponenten, impression management (IM), innebär att undersökningsdeltagare tenderar att medvetet

skatta sig själv fördelaktigt. Komponenten som är omedveten kallas self-deception (SD) och innebär att undersökningsdeltagaren tror sig skatta sig själv ärligt, vilket blir en form av ärlig förvrängning. Paulhus och Reid (1991) diskuterar även förstärkning, tendensen att tillskriva sig positiva attribut, och förnekande, tendensen att bortse från negativa attribut som centrala begrepp inom teorin om social önskvärdhet. Social önskvärdhet är som synes ett stort problem vid utveckling av frågeformulär, och ett av våra huvudsakliga mål var att undvika detta problem.

Bakgrund till Social Dominansorientering

Social Dominance Theory. Social dominansorientering grundar sig i Social Dominance Theory (SDT), vilken är utvecklad av Sidanius och Pratto (1994) för att ge en mer komplett teori för att förklara psykologiska processer inblandade i konflikter och diskriminering mellan grupper, stereotypering, och förtryck av grupper. Teorin är baserad på förutsättningen att samhällen består av hierarkiskt gruppbaseade system, där strukturen inom dessa system ligger till grund för bland annat rasism, sexism och klasskillnader. Social Dominance Theory har sitt ursprung i en mängd antal modeller och teorier som behandlar fördomar av olika slag, vilka organiserats av Sidanius och Pratto (1999) i fyra kategorier; psykologiska modeller, social-psykologiska modeller (båda vilka förklarar fenomen i termer av personlighetsvariabler), social-strukturerade modeller (som förstår dessa fenomen genom konflikter mellan grupper över materiella och symboliska resurser), samt evolutionära modeller. SDT börjar med att konstatera att alla mänskliga samhällen tenderar att vara uppbyggda genom gruppbaseade sociala hierarkier (Sidanius & Pratto, 1999). Denna hierarkiska sociala struktur bygger på att en eller flera hegemoniska grupper dominerar samhället, dessa grupper innehar en oproportionerlig andel av positivt socialt värde (till exempel makt, resurser, status), medan en eller flera underordnade grupper tilldelas en oproportionerlig andel av negativt socialt värde (till exempel strängare fängelsestraff, böter, låg status). Dessa hierarkiska samhällsstrukturer upprätthålls av sociala stereotyper och normer, samt genom legitimerande-myster som gynnar den dominerande gruppen (Pratto et al., 1994). Ett exempel på en hierarkiframjande-myt kan vara att *"Män är mer lämpade att inneha en chefsposition då de är bättre på att fatta svåra beslut, medan kvinnor är mer lämpade att ansvara för barn och hem då de är empatiska och omhändertagande"*, sådana legitimerande-myster kan hjälpa till att rättfärdiga orättvisor i till exempel arbetslivet eller

inom rättväsendet. För att fungera måste de hierarkifrämjande-myterna ses som sanningar inom de sociala normer som gäller i samhället (Pratto et al., 1994).

Som ovan nämnts upprätthålls hierarkiska strukturer bland annat av sociala stereotyper. Forskning har visat att dessa ofta är robusta, obändiga och långlivade, dessutom är det väldigt lätt att aktivera stereotyper och de tenderar även att användas vid förklaringar av orsakssamband (Devine & Elliot, 1995, refererat i Sidanius & Pratto, 1999). Som en del av den kognitiva funktionen har människor en benägenhet att, utan motivation av en specifik ovilja gentemot en viss grupp, skapa stereotyper kring dessa. Detta leder till att när interna attribut skapas för att förklara beteende, är det troligt att människor använder redan befintliga stereotyper som förklaring (Levine & Campbell, 1972). De hierarkifrämjande-myterna, de sociala stereotyperna och de sociala normerna i den rådande diskursen hjälper till att underbygga den hierarkiska strukturen. SDT postulerar att det finns viktiga individuella skillnader i individers vilja att ha negativa stereotyper och attityder samt att diskriminera eller förtrycka andra. Det är den individuella skillnaden som ligger till grund för utvecklandet av skalan för social dominansorientering.

Social Dominansorientering. SDO används ofta som mått för att mäta sociala och politiska attityder samt för att predicera generella fördomar. Det finns en debatt om huruvida SDO är ett stabilt drag eller en attityd, detta då SDO anses vara en relativt konstant individuell variabel, som dock är konceptuellt och empiriskt distinkt från personlighetsvariabler (Sidanius et al. 2004; Sidanius & Pratto, 1999). Definitionen av SDO är som tidigare nämnts den grad individer önskar och strävar efter ett samhälle med en gruppbaserad hierarki där ingruppen är överordnad samt dominerar underordnade utgrupper (Pratto et al, 1994). Det avser vilka gruppdistinktioner som helst som är framträdande inom en social kontext. Dessa grupper kan definieras av ras, kön, nationalitet, etnicitet, religion, social klass, region, hudfärg, klan, kast, härkomst, stam eller i princip vilken annan grupp skillnad som helst (Sidanius & Pratto, 1999). Vidare menar Sidanius och Pratto (1999) att olikheten i grad av SDO för individer kan bero på flera orsaker. Emellertid nämner de fyra framstående faktorer som påverkar graden av SDO. Först och främst att SDO drivs av medlemskap i och identifikation med framträdande och hierarkiskt organiserade grupper. Sidanius et al. (2004) demonstrerar att vilken status individens ingrupp har i samhället kan predicera graden av SDO, det vill säga individer som är medlemmar i dominant grupper, (till exempel vita amerikaner) tenderar att ha en högre grad av SDO än individer som är med i lågstatusgrupper (till exempel afroamerikaner). Enligt teorin om social dominansorientering

söker sig individer med hög grad av SDO generellt till hierarkiförstärkande ideologier, har högerpräglade politiska åsikter samt hierarkifrämjande yrken till exempel militär- eller polisyrken, juristyrken samt yrkesbanor inom den privata sektorn. Däremot tenderar individer med låg grad av SDO att dras mer åt hierarkidämpande, mer vänsterdrivna ideologier och mindre hierarkifrämjande yrken, så som jobb inom den kommunala sektorn (Pratto et al, 1994; Sidanius et al, 1994). Individers bakgrund och olika socialisering är den andra faktorn som påverkar nivån av SDO, den tredje faktorn är att folk föds med olika temperament, mentalitet och personlighet vilket även det bidrar till olika nivåer av SDO. Den fjärde och sista faktorn som påverkar nivån av SDO är kön, då män generellt har högre nivåer av SDO än kvinnor (Sidanius, 1993; Sidanius & Pratto, 1999).

Syfte och Hypoteser

Syfte

Syftet med vår studie är att utveckla originalskalan, detta genom att semantiskt neutralisera items och på så vis skapa en mer socialt accepterad skala, då påståenden som idag ingår i skalan innehar en relativt negativ semantisk laddning som eventuellt leder till att deltagare uppmuntras till att svara mer socialt önskvärt. Det kan i sin tur innebära en risk för golfeffekter och att insamlad data inte ger en verklig bild av undersökningsdeltagarna och därmed en skev bild av förekomsten av SDO. Därför är vi intresserade av att undersöka huruvida en semantisk neutralisering av påståenden kan reducera den negativa inverkan social önskvärdhet har utan att validiteten på testet sänks. Genom att låta undersökningsdeltagare skatta sig själva på både den modifierade varianten av Pratto m.fl. (1994) skala, samt originalskalan, förväntar vi oss att det kommer finnas en skillnad i poäng skalorna emellan. Vår strävan är att genom denna metodutveckling göra SDO-skalan bättre och modernare, mer valid och därav mer applicerbar. Samtidigt ska det inte vara lika eftersträvansvärt, som i det aktuella SDO-testet, att förvanska sina svar socialt önskvärt. Med skalan som vedertaget mått på graden av social dominansorientering söker vi med vår studie bidra till en förbättring av den självskattningsskala som används.

Hypoteser

Vår första hypotes var att neutraliseringen av items kommer att ge utslag i form av att medelvärdet av resultaten på den neutraliserade skalan ska ha rört sig mot mitten av skalan jämfört med originalskalan. Vår andra hypotes var att den neutraliserade skalan skall uppvisa

en lägre korrelation till social önskvärdhet än originalskalan. Slutligen, vår tredje hypotes, var att den neutraliserade skalan är relaterad till fördomar, med förhoppningar om att den predicerar fördomar starkare eller i alla fall likvärdigt med originalskalan.

Metod

Deltagare

97 personer deltog i studien i åldrarna 19-29 (M ålder = 23.11; SD = 2.17), av dessa var 36 kvinnor (M = 23.33; SD = 2.17) och 61 män (M = 22.75; SD = 2,14). Alla deltagare var studenter vid Lunds universitet och rekryterades från fem olika fakulteter; Juridiska (N = 36), Samhällsvetenskapliga (N = 27), Lunds Tekniska Högskola (N = 18), Ekonomiska (N = 12) och Övrigt (N = 4).

Material

Social Dominans Orientering. För att mäta graden av social dominansorientering i en icke-neutraliserad variant användes en självuppskattningsskala som utvecklats av Pratto et al. (1994). Denna skala bestod av 16 påståenden som sammantaget mäter graden av social dominansorientering. De åtta första påståendena (vidare benämnda som negativa) var formulerade så att höga poäng indikerade hög grad av SDO, ett exempel på ett sådant påstående är "*Vissa grupper av människor är helt enkelt underlägsna andra*". De åtta sista påståendena (vidare benämnda positiva) var reverserade och formulerade så att höga poäng indikerade låg grad av SDO. Ett exempel på ett reverserat påstående är "*Det skulle vara bra om alla grupper var jämlika*". Deltagarens uppgift var att skatta dessa påståenden på en skala som sträckte sig från 1; *Mycket negativ* till 7; *Mycket positiv*. Cronbach's alpha värdet för skalan var .86. För att undersöka nivån av social dominans orientering när de olika påståendena neutraliserats användes en modifierad version av Pratto m.fl. (1994) skala (se Bilaga 1). På denna skala hade alla påståenden neutraliserats i en systematisk procedur för att minska önskvärdheten i de olika påståendena. Hur denna procedur gick till beskrivs nedan. Även här var hälften av påståendena formulerade negativt och positivt, exempel på ett negativt påstående är "*Vissa grupper är mindre lämpade att inneha en maktposition än andra*" och positivt "*Det hade varit bra om det inte fanns någon skillnad mellan olika grupper i samhället*". Samma svarsalternativ som i ursprungsskalan användes i den neutraliserade varianten. Cronbach's alpha för den neutraliserade skalan presenteras i resultatet.

Fördomar

För att mäta graden av fördomsfullhet användes tre separata fördomsskalor. Den första var Ekehammar och Akrami (2006) Homonegativitetskala (9 items) avsedd att mäta negativa attityder gentemot homosexuella, ett exempel på ett påstående som används i skalan är *“Det är inget konstigt med homosexuella relationer”*. Sedan följde Modern Rasism skala (Akrami, Ekehammar & Akraya, 2000), som bestod av 9 items exempel; *“Det är bra med ett mångkulturellt Sverige”*. Därefter den tredje och sista skalan, Modern Sexism (Ekehammar, Akrami & Araya, 2000), vilken bestod av 8 items, exempel: *“Diskriminering mot kvinnor är inte längre ett problem i Sverige”*. På samtliga fördomsskalor fick deltagarna skatta sin attityd på samma sjugradiga skala som nämndes ovan (1; *Mycket negativ* till 7; *Mycket positiv*). Alla fördomsskalor hade relativt höga Cronbach's alpha värden (.81, .82 och .78) vilket indikerade en god intern konsistens.

Social önskvärdhet

För skattning av social önskvärdhet användes Paulhus skala för Self-deception (Bäckström et al., 2009) vilken innehöll 10 items, exempel på påstående från skalan är *“Jag vet alltid varför jag gör saker”* och *“Jag oroar mig över vad människor tänker om mig”*. Dessa påståenden skattades på en femgradig skala från 1; *instämmer inte alls* till 5; *instämmer helt och hållet*. Cronbach's alpha värdet var .64, vilket indikerade en relativt medelmåttig intern konsistens.

Procedur

All data samlades in på Lunds universitetsområde. Bekvämlighetsurval användes och samma procedur utfördes för samtliga deltagare, potentiella deltagare tillfrågades om de skulle vilja delta i en attitydundersökning. Det informerades om frivillighet och att de behandlades anonymt. Det ifyllda testet samlades in och vi förklarade för deltagaren om målet med studien samt hur de skulle kunna få kontakt med oss för mer information, frågor eller för att få ta del av resultat.

Neutralisering av items

För att neutralisera de 16 redan befintliga items från originalskalan, studerades först dessa ingående genom att belysa semantiskt negativa ord, söka mindre provocerande synonymer till dessa samt diskutera meningsuppbyggnad och vilken inverkan den har på

uppfattningen av påståendet. Därefter lades ett första utkast med neutraliseringar fram, som under ett möte med Magnus R. Larsson, Fredrik Björklund samt Martin Bäckström, diskuterades och kritiserades. Semantiskt negativa, starka och provocerande ord och meningar, som misstänktes bidra till att försöksdeltagarna skulle svara mer socialt önskvärt, byttes ut och formulerades om till vad som uppfattades som mer neutrala påståenden. Dock var målet att i så stor mån som möjligt ha kvar essensen av påståendet trots neutralisering. Överläggningarna ledde till de 16 items som sedan bildade den neutraliserade skalan och användes under pilot- och det slutgiltiga testet.

Pilotstudie

Innan genomförandet av studien utfördes en pilotstudie med syfte att undersöka huruvida den neutraliserade skalan korrelerade med originalskalan, samt att kontrollera för den interna reliabiliteten och skalornas medelvärdesfördelning. I pilotstudien medverkade 30 deltagare (Medelålder = 24.37; $SD = 3.41$), och spridningen var nästan jämnt könsfördelad (16 män, 14 kvinnor). Enkäten som användes i pilotstudien bestod av de 16 framtagna påståenden som bildade den neutraliserade skalan, samt originalskalan, 16 påståenden. Det fanns inga test för fördomar eller social önskvärdhet i pilotstudien. Det fanns ett starkt positivt linjärt samband mellan skalorna ($r = .82, p < .0001$) och skalornas individuella Cronbach's alpha värden var .86 för originalskalan och .86 för den neutraliserade skalan, däremot skilde sig påståendernas medelvärdena mellan de två skalorna (originalskalan $M = 2.73$; neutraliserade skalan $M = 3.98$), vilket var ett önskvärt resultat då detta tyder på att svaren tenderade att hamna mer åt mitten på skalan (4). Detta ledde till att vi gick vidare med den nygjorda skalan för att genomföra den slutgiltiga studien.

Resultat

Deskriptiv statistik för den neutraliserade skalan

Det är fundamentalt för den neutraliserade skalan att ha en hög reliabilitet och Cronbach's alpha värdet var .82, vilket är tillfredställande då detta indikerar en hög intern konsistens. Vidare analyserades varje påstående individuellt för att se hur Chronbach's alpha för skalan påverkas om ett påstående utgår från skalan. På detta sätt kan de items som inte bidrar till den interna konsistensen och därför behöver korrigeras filtreras ut. Samtidigt noteras de item som ökar reliabiliteten hos skalan genom att förstärka dess interna konsistens. Se Tabell 1.

Tabell 1. *Chronbach's alpha* för den neutraliserade skalan efter att individuella items utgår. Alla items utom 1,5 och 7 bidrar till att öka den interna konsistensen hos skalan, utgår item 1,5 och 7 får skalan ett *Chronbach's alpha* på 0,834.

	Cronbach's alpha
Neutraliserade Items	
1. För att uppnå det man vill kan det i extrema nödfall finnas behov av att använda krafttag mot andra grupper.	,824
2. Omöjligheten att uppnå total jämlikhet innebär att det är acceptabelt att vissa grupper får en bättre chans i livet.	,811
3. I undantagsfall måste den egna framgången ske på andras bekostnad.	,807
4. Vissa grupper är mindre lämpade att inneha en maktposition än andra.	,815
5. Om somliga grupper slutade att ständigt kräva mer inflytande skulle vi ha färre problem.	,820
6. För att samhället ska fungera är det nödvändigt att vissa grupper har lite mer att säga till om än andra.	,810
7. Det finns ett värde i att samhällsgrupper inte strävar efter högre inflytande.	,820
8. Om samhället ska fungera optimalt måste man ibland tillfälligt hindra andra gruppers inflytande.	,812
9. Det hade varit bra om det inte fanns någon skillnad mellan olika grupper i samhället	,817
10. Ett samhälle skulle fungera som allra bäst om alla grupper hade samma inflytande.	,793
11. Resurser och makt ska fördelas lika mellan alla grupper i samhället.	,796
12. Betydligt mer resurser bör avsättas för att utjämna skillnader mellan samhällsgrupper.	,798
13. Jämlikhet mellan alla grupper i samhället måste vara överordnat alla andra ansträngningar.	,805
14. Ju mer jämlikt makten är fördelade i samhället desto färre problem skulle vi ha.	,798
15. De ekonomiska resurserna bör delas lika mellan alla även om alla inte bidrar lika mycket.	,800
16. Samhället borde vara ordnat så att ingen grupp kunde förskaffa sig en överordnad position.	,810

För att undersöka huruvida de två skalorna korrelerade med varandra granskades förhållandet mellan den neutraliserade skalan och originalskalan genom en beräkning av Pearson's produkt moment korrelationskoefficient. Det fanns en stark positiv korrelation mellan skalorna, $r = .784$, $p < .0001$. Detta tyder på att skalorna i stor uträkning mäter samma sak

Neutralisering av skalan

För att undersöka hypotes I, med andra ord huruvida medelvärdet av resultaten på den neutraliserade skalan hade rört sig mot mitten, analyserades medelvärdet på alla items i den neutraliserade skalan i relation till alla items på originalskalan. Det generella medelvärdet på

den neutraliserade SDO-skalan var $M = 64.38$ ($SD = 15.19$). Den icke neutraliserade originalskalan uppvisade ett medelvärde på $M = 47.04$ ($SD = 15.90$). Ett paired-samples t-test genomfördes för att granska huruvida medelvärdet för den neutraliserade skalan var signifikant högre än originalskala, det fanns en signifikant skillnad mellan skalorna ($t(96) = 16.68$; $p < .001$), vilket går i linje med hypotesen. För att kontrollera att svarsspridningen hos varje individuellt item rört sig mot mitten, samt inte rört sig för långt åt höger på skalan, presenteras nedan resultat för alla enskilda items i form av, medelvärden, standardavvikelser samt korrigerad item total korrelation i Tabell 2. Korrigerad item total korrelation visar hur starkt varje individuellt påstående korrelerar med skalan, låg korrelation innebär att påståendet inte bidrar särskilt mycket till den interna konsistensen, vilket även styrks av påståendets låga Chronbach's alpha värde (Tabell 1). Noterbart är att de positiva och vända påståendena (9-16) generellt verkar bidra bättre till skalans interna konsistens.

Tabell 2. Medelvärde, standardavvikelse, korrigerad item total korrelation (r).

	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>r</i>
Neutraliserade items			
1. För att uppnå det man vill kan det i extrema nödfall finnas behov av att använda krafttag mot andra grupper.	4,19	1,67	,16
2. Omöjligheten att uppnå total jämlikhet innebär att det är acceptabelt att vissa grupper får en bättre chans i livet.	3,67	1,75	,38
3. I undantagsfall måste den egna framgången ske på andras bekostnad.	3,93	1,67	,45
4. Vissa grupper är mindre lämpade att inneha en maktposition än andra.	4,47	2,07	,35
5. Om somliga grupper slutade att ständigt kräva mer inflytande skulle vi ha färre problem.	3,68	1,89	,25
6. För att samhället ska fungera är det nödvändigt att vissa grupper har lite mer att säga till om än andra.	3,98	1,85	,41
7. Det finns ett värde i att samhällsgrupper inte strävar efter högre inflytande.	3,52	1,66	,23
8. Om samhället ska fungera optimalt måste man ibland tillfälligt hindra andra gruppers inflytande.	4,25	1,73	,37
9. Det hade varit bra om det inte fanns någon skillnad mellan olika grupper i samhället	3,49	2,11	,31
10. Ett samhälle skulle fungera som allra bäst om alla grupper hade samma inflytande.	4,04	1,97	,65
11. Resurser och makt ska fördelas lika mellan alla grupper i samhället.	3,87	1,91	,61
12. Betydligt mer resurser bör avsättas för att utjämna skillnader mellan samhällsgrupper.	3,44	1,75	,59
13. Jämlikhet mellan alla grupper i samhället måste vara överordnat alla andra ansträngningar.	4,47	1,68	,49
14. Ju mer jämlikt makten är fördelade i samhället desto färre problem skulle vi ha.	4,04	1,74	,60
15. De ekonomiska resurserna bör delas lika mellan alla även om alla inte bidrar lika mycket.	4,90	1,90	,55
16. Samhället borde vara ordnat så att ingen grupp kunde förskaffa sig en överordnad position.	4,44	1,88	,41
Originalitems			
1. Vissa grupper av människor är helt enkelt underlägsna andra.	2,53	1,81	,59
2. För att uppnå det man vill är det ibland nödvändigt att använda krafttag mot andra grupper.	3,72	1,68	,31
3. Det är OK om vissa grupper får en bättre chans i livet än andra.	3,29	1,81	,55
4. För att komma fram här i livet är det ibland nödvändigt att trampa på andra.	3,48	1,90	,42
5. Om somliga grupper höll sig på sin plats skulle vi ha färre problem.	3,01	1,72	,51
6. Det är nog bra att vissa grupper är överordnade och andra är underordnade.	3,40	1,87	,57
7. Underlägsna grupper ska hålla sig på sin plats.	2,09	1,32	,61
8. Ibland måste man hålla vissa grupper på sin plats.	3,26	1,89	,51
9. Det skulle vara bra om alla grupper var jämlika.	3,32	1,76	,49
10. Jämlikhet mellan olika grupper måste vara vårt ideal.	2,97	1,74	,61

11. Alla grupper ska ges en lika chans i livet.	1,89	1,32	,44
12. Vi bör göra vad vi kan för att skapa jämlika villkor för olika grupper.	2,38	1,55	,65
13. Vi måste sträva efter att alla människor behandlas jämlikt.	1,85	1,32	,55
14. Vi skulle ha färre problem om vi behandlade alla människor mer jämlikt.	2,77	1,67	,53
15. Vi bör sträva för att uppnå så mycket ekonomisk jämlikhet så möjligt.	3,67	1,73	,58
16. Ingen grupp borde få dominera samhället.	3,41	1,72	,40

Note. Skalans poäng sträcker sig ifrån 1-7, där låga poäng indikerar låg grad av SDO. Samtliga r är signifikanta då $p < .001$.

I resultaten som är presenterade i Tabell 2. kan utläsas att medelvärdena för samtliga påståenden i den neutraliserade skalan alla är samlade runt mitten på skalan, vilket är ett önskvärt resultat som går i linje med vår hypotes. Man kan också se en tydlig golfeffekt i originalskalan, där samtliga items har relativt låga medelvärden.

Relationen mellan social önskvärdhet och den neutrala skalan

För att testa hypotes II; att den neutraliserade skalan skall uppvisa en signifikant lägre korrelation till social önskvärdhet än originalskalan, kontrollerades förhållanden mellan den neutraliserade skalan och skalan för social önskvärdhet, samt förhållandet mellan originalskalan och skalan för social önskvärdhet. Medelvärdet för den sociala önskvärdhetsskalan var $M = 34.99$ ($SD = 5.19$). För att testa hypotesen gjordes en beräkning av Pearson's produkt moment korrelationskoefficient. Det fanns inga signifikanta korrelationer mellan social önskvärdhet och originalskalan ($r = .03$), ej heller med den neutraliserade skalan och social önskvärdhet ($r = .07$). Vår hypotes kan därför inte stödjas.

Relationen mellan fördomar och den neutrala skalan

Slutligen undersöktes hypotes III, att den neutraliserade skalan är relaterad till fördomar, med förhoppningar om att den predicerar fördomar starkare eller i alla fall likvärdigt med originalskalan. Medelvärdet för Homonegativitetsskalan var $M = 17.25$ ($SD = 9.1$), för modern rasism skalan var medelvärdet $M = 24.29$ ($SD = 9.72$) och för den moderna sexismsskalan uppgick medelvärdet till $M = 25.09$ ($SD = 8.79$). Samtliga skalor korrelerade med varandra (Homonegativitet och Rasism; $r = .67$, Homonegativitet och Sexism; $r = 0.37$, Rasism och Sexism; $r = .58$, $p < .01$). Förhållandet mellan skalorna beräknades med hjälp av Pearson's korrelationskoefficient. Den neutraliserade skalan korrelerade signifikant med samtliga fördomsskalor, även originalskalan uppvisade signifikanta korrelationer med alla fördomsskalor, se Tabell 3. Eftersom SDO mer predicerar generell fördomsfullhet räknades det även på en sammanslagning av de tre fördomsskalorna (Summa Fördomar), detta för att se om den neutraliserade skalan samt originalskalan också korrelerade med "Summa

fördomar” som ämnar spegla en mer generell fördomsfullhet. Det fanns en signifikant korrelation mellan bägge SDO-skalorna och ”Summa Fördomar”, se Tabell 3.

Tabell 3. *Pearson produkt-moment korrelationskoefficient (r) mellan SDO-skalorna och de olika fördomsskalorna.*

	<i>Homonegativitet</i>	<i>Rasism</i>	<i>Sexism</i>	<i>Summa Fördomar</i>
<i>Neutraliserad skala</i>	.35	.45	.48	.51
<i>Originalskala</i>	.49	.64	.49	.65

Note: Summa Fördomar är det summerade värdet av samtliga fördomsskalor, $M = 66.64$; $SD = 23.05$; Cronbach's alpha .90. Samtliga r är signifikanta då $p < .05$.

Resultaten i Tabell 3. går i linje med vår hypotes, att den neutraliserade skalan korrelerar signifikant med fördomsskalorna. Däremot är korrelationen mellan den neutraliserade skalan och fördomsskalorna lite svagare än korrelationen mellan originalskalan och fördomsskalorna, vilket går emot hypotesen om att den neutraliserade skalan är bättre än originalskalan på att predicera fördomar.

Diskussion

Syftet med studien var att utveckla Pratto et al. (1994) vedertagna SDO-skala genom att semantiskt neutralisera de påståenden som testet består av. Detta för att undvika de golfeffekter som präglar svarsspridningen på forskning gjord ibland annat i Sverige, och genom detta söka utveckla en skala som mer representativt speglar förekomsten av SDO hos undersökningdeltagarna. Våra tre hypoteser var att (I) medelvärdena för de neutraliserade påståendena skulle vara högre än originalskalans, (II) att den neutraliserade skalan skulle korrelera mindre med social önskvärdhet än originalskalan samt att (III) den neutrala skalan skulle uppvisa en starkare eller likvärdigt korrelation med fördomsskalorna jämfört med originalskalan. Resultatet av den statistiska analysen visade att vår första hypotes fick stöd. Medelvärdet för den neutraliserade skalan var signifikant högre vilket visar att svarsresponserna rört sig mot mitten av skalan. Däremot fick inte vår andra hypotes stöd. Inget samband återfanns mellan den neutraliserade skalan och social önskvärdhet. Den tredje hypotesen fick delvis stöd i det att den neutraliserade skalan hade en likvärdig relation till fördomsfullhet som originalskalan. Den var dock något svagare än originalskalan. Vad detta kan bero på, och hur den nya skalan kan vidareutvecklas diskuteras nedan.

Hypotes I

Det statistiska utfallet ger stöd för vår första hypotes då det finns en signifikant skillnad mellan den neutraliserade skalan och originalskalan, och att medelvärdena för de neutrala påståendena förflyttats mer mot mitten. Neutraliseringen verkar alltså ha haft en effekt på svarsfrekvensen genom att samtliga items i den neutrala skalan har ett högre medelvärde än motsvarande på originalskalan. Vi kan inte med säkerhet säga att den effekten beror på att påståendena efter neutraliseringen är mindre socialt önskvärda, detta eftersom vi inte fann något signifikant samband mellan SDO-skalorna och skalan för social önskvärdhet. Att vi inte fann något samband kan emellertid bero på att vi inte använde oss av en lämplig skala för att mäta social önskvärdhet, detta behandlas ytterligare under *Hypotes II*. Bäckström et al. (2008) har påvisats att neutrala items inte aktiverar social önskvärdhet i lika hög grad som icke-neutraliserade items. Påståendena är i sig själva mindre önskvärda, vilket kan innebära att undersökningsdeltagare inte känner sig lika "tvingad" att svara med låga alternativt höga värden som fallet ofta är annars, där tak- och golveffekter är vanliga. Vi kan inte fastslå anledningen till att svarsspridningen har förflyttat sig emot mitten, men en minskad önskvärdhet i påståendena skulle kunna vara en orsak till att medelvärdena på den neutraliserade skalan är högre, samt centrerade runt mitten på svarsskalan.

Hypotes II

Våra resultat visar att det inte finns någon signifikant korrelation mellan varken social önskvärdhetsskalan och originalskalan eller den neutraliserade skalan. En tänkbar anledning till varför hypotesen inte kunde bekräftas kan vara att den skala som användes, Paulhus skala för Self-deception (1984), är riktad till att komplettera personlighetstester. Ett test som är mer attitydbaserat och kontrollerar för huruvida undersökningsdeltagarna inte vill uppfattas som fördomsfulla, som till exempel Paulhus (1984) Impression Management skala, för mätning av social önskvärdhet, skulle kunna vara mer passande och fördelaktigt som komplement till den neutraliserade SDO-skalan. Detta under premisen att social dominansorientering inte är ett personlighetsdrag, utan istället mer mäter attityder som är tydligt relaterade till fördomar. Att hypotesen inte bekräftats i denna studie, innebär dock inte nödvändigtvis att antagandet är felaktigt. Det kan bero på svagheter i testet, både i val av test för social önskvärdhet, som nämnt ovan, samt att skalan i sig som användes för att mäta social önskvärdhet differerade så pass mycket i konstruktion från de övriga skalor som ingick i enkäten att undersökningsdeltagarna kan ha vantolkat skalan.

Hypotes III

Våra resultat gav även stöd för första delen av vår tredje hypotes, det vill säga att det fanns en relation mellan den neutraliserade skalan och samtliga fördomsskalor. Därför kan slutsatsen dras att den neutraliserade skalan också, precis som originalskalan, är relaterad till fördomar. Däremot var relationen till fördomsskalorna svagare för den neutraliserade skalan jämfört med originalskalan, detta kan bero på flera olika faktorer, bland annat behöver en del av de neutraliserade påståendena förmodligen göras lite tydligare så att det inte finns så mycket utrymme för undersökningsslagarna att tolka dem olika. Det skulle kunna vara så att den neutraliserade skalan fungerar bättre jämfört med originalskalan i kontextuella situationer där risken för social önskvärdhet är större, till exempel vid urvals- och rekryteringssituationer eller organisationsundersökningar av hierarkifrämjande yrken så som jurister eller polis och militärer. Detta då den sociala pressen är högre i sådana situationer än i den enkätundersökning som vi genomfört.

Neutraliseringsprocessen

Den interna konsistensen är generellt bra med ett Cronbach's alpha värde på .82, men då originalskalan har bättre intern reliabilitet, finns det värde i att förbättra ett par påståenden i den nya skalan för att försöka öka den interna konsistensen. Med utgångspunkt i Clark och Watson (1995) kan kritik riktas mot några av de påstående som skapades i neutraliseringsprocessen, då dessa både var komplexa samt en aning tvetydiga. Av de 16 neutraliserade påståendena är det 3 som utmärker sig som "dåliga" och som borde utvecklas ytterligare;

Item 1. *"För att uppnå det man vill kan det i extrema nödfall finnas behov av att använda krafttag mot andra grupper"* (originalskalans motsvarighet, Item 2. *"För att uppnå det man vill är det ibland nödvändigt att använda krafttag mot andra grupper"*)

Item 5. *"Om somliga grupper slutade att ständigt kräva mer inflytande skulle vi ha färre problem"* (originalskalans motsvarighet, Item 5. *"Om somliga grupper höll sig på sin plats skulle vi ha färre problem"*)

Item 7. *"Det finns ett värde i att samhällsgrupper inte strävar efter högre inflytande"* (originalskalans motsvarighet, Item 7. *"Underlägsna grupper ska hålla sig på sin plats"*)

Item 1. är det påstående med lägst korrigerad item total korrelation, samt det påstående som mest ökar Cronbach's alpha värdet för skalan om det uteblir. En anledning till att just det här påståendet stöter på problem kan vara att det blir för komplext då det innehåller vaga formuleringar så som ”*i extrema nödfall*” och ”*krafttag mot andra grupper*”, vilket i sin tur kan leda till att påståendet tolkas väldigt olika av undersökningsdeltagare. Anledningen till att de två senare påståendena, Item 5 och Item 7, har låg korrigerad item total korrelation samt även de höjer Cronbach's alpha, om de räknas bort, kan vara att de båda är en aning svårtolkade. Undersökningsdeltagare kan eventuellt känna sig konfunderade kring vad de egentligen förväntas ta ställning till. Flera påståenden fick dessutom en något vag formulering, vilket även det kan ha öppnat upp för möjligheten att undersökningsdeltagare tolkat påståenden olika, detta i sin tur kan ha påverkat den interna reliabiliteten. En förenkling och ett förtydligande av dessa tre påståenden skulle säkerligen resultera i en mer komplett skala samt gynna det statistiska resultatet. Svårigheten med detta är att formulera neutrala påståendena som mäter semantiskt laddade sociala attityder, så som förhållningssätt till förtryck mot andra grupper, utan att skapa önskvärt avskräckande påståenden.

Vidare forskning

Det hade varit intressant att genomföra en vidareutveckling av den neutraliserade skalan, där de sämre påståendena utvecklats och förbättrats. De två SDO-skalorna skulle då jämföras med en social önskvärdhetsskala mer lämpad för mätningar av SDO. Med förhoppningar om att den neutraliserade skalan, är likvärdig eller bättre än originalskalan när det gäller den interna konsistensen och förmågan att predicera generell fördomsfullhet. Önskvärt hade varit att kunna fastslå hypotesen om att neutraliseringen av påståenden minskar risken för sociala önskvärdheten, och att det är anledningen till att svarsspridningen förflyttas från en golfeffekt, till att vara fördelad runt mitten.

Att genomföra en enkätundersökning i en kontextuell situation där risken är högre att undersökningsdeltagare svarar socialt önskvärt som till exempel en urvals- och rekryteringssituationer vore intressant. Detta för att se hur den neutraliserade skalan förhåller sig till originalskalan, med en hypotes om att den neutraliserade skalan bättre speglar SDO hos undersökningsdeltagarna i sådana kontexter. Dessutom hade det varit tänkbart att utveckla och genomföra en skala bestående av enbart positiva påståenden. Detta då de verkar ha en högre intern konsistens samt en högre intern item total korrelation än de negativa påståendena. Detta går i linje med Xin och Chi (2010) fynd, som även hittat liknande tendenser hos originalskalan.

En aspekt som inte fick tillräckligt utrymme, delvis för att utvecklingen av skalans påståenden var det som var centralt för oss, är diskussionen kring eventuella könsskillnader. Tidigare studier (Sidanius & Pratto, 1999), har visat på att könstillhörighet är väsentligt för graden av SDO då män generellt har högre grad av SDO i förhållande till kvinnor. Det skulle kunna vara så att en av anledningarna till att män generellt har högre grad av SDO än kvinnor är att kvinnor lättare aktiverar social önskvärdhet som då färgar deras responser och ger ett missvisande resultat av förekomsten av SDO. Skulle då aktiveringen av den sociala önskvärdheten kontrolleras för, vilket neutrala items bland annat syftar till att göra, skulle detta kunna innebära en minskning av könsskillnader vad gäller graden av SDO. Detta förutsatt att kvinnor mer frekvent än män svarar önskvärt.

Generellt fick vi tillfredställande resultat, som öppnade upp för idéer om vidare forskning och väckte nya frågeställningar. Som alltid vid en utveckling av en vedertagen metod finns det korrigeringar att genomföra, förbättringar som kan göras och andra frågor som kan ställas. Vi har som förhoppningar om att efter lite utveckling av vår neutraliserade skala, blir den relevant att använda sig av vid SDO-mätningar där resultaten lider av problem som yttrar sig i golfeffekter på originalskalan.

Referenser

- Adair, J. G. (1984). The Hawthorne effect: A reconsideration of the methodological artifact. *Journal of Applied Psychology, 69*, 334-345.
- Akrami, N., Ekehammar, B., & Araya, T. (2000). Classical and modern racial prejudice: A study of attitudes toward immigrants in Sweden. *European Journal of Social Psychology, 30*, 521–532.
- Bäckström, M. (2007). Higher-order factors in a five-factor personality inventory and its relation to social desirability. *European Journal of Psychological Assessment, 23*, 63-63.
- Bäckström, M., Björklund, F., & Larsson, M. R. (2009). Five-factor inventories have a major higher-order factor related to social desirability which can be reduced by framing items neutrally. *Journal of Research in Personality, 43*, 335-344.
- Clark, L. A. & Watson, D. (1995). Constructing validity: Basic issues in objective scale development. *Psychological Assessment, 7*, 309-319.
- Devine, P. G. & Elliot, A. J. (1995). Are racial stereotypes really fading? The Princeton trilogy revisited. *Personality and Social Psychology Bulletin, 21*(11), 1139–1150.
- Duriez, B. & Van Hiel, A. (2002). The march of modern fascism. A comparison of social dominance orientation and authoritarianism. *Personality and Individual Differences, 32*, 199-1213.
- Ekehammar, B., & Akrami, N. (2006). Attitudes to homosexuality among Swedish women and men. *Manuscript in preparation*, Uppsala University, Sweden.
- Ekehammar, B., Akrami, N., & Araya, T. (2000). Development and validation of Swedish classical and modern sexism scales. *Scandinavian Journal of Psychology, 41*, 307–314.
- Ekehammar, B., Akrami, N., Gylje, M., & Zakrisson, I. (2004). What matters most to prejudice: Big Five personality, social dominance orientation, or right-wing authoritarianism? *European Journal of Personality, 18*, 463-482.
- Goffin, R. D. & Woods, D. M. (1995). Using personality testing for personnel selection: Faking and test-taking inductions. *International Journal of Selection & Assessment, 3*, 227-235.
- Hodson G., Hogg S. M., & MacInnis C. C. (2009). The role of “dark personalities” (narcissism, Machiavellianism, psychopathy), Big Five personality factors, and ideology in explaining prejudice. *Journal of Research in Personality, 43*, 686–690.

- Levine, R. A. & Campbell, D. T. (1972). *Ethnocentrism: theories of conflict, ethnic attitudes and group behavior*, New York: John Wiley.
- Mathews, G., Deary, I.J., & Whiteman, C.M. (2003). *Personality Traits*. (2nd. ed.). Cambridge: Cambridge University Press.
- McFarland, L. A. (2003). Warning against faking on a personality test: Effects on applicant reactions and personality test scores. *International Journal of Selection and Assessment*, *11*, 265-265.
- McConahay, J. B., (1986). Modern racism, ambivalence, and the Modern Racism Scale. In J. F. Dovidio, & S. L. Gaertner (Eds.), *Prejudice, discrimination and racism* (pp. 91-126). New York: Academic.
- McCrae, R. R. & Costa, P. T. (1983). Social desirability scales: More substance than style. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, *51*, 882-882.
- McPherson, J. & Mohr, P. (2005). The role of item extremity in the emergence of keying-related factors: An exploration with the life orientation test. *Psychological Methods*, *10*, 120-131.
- Paulhus, D.L. (1984). Two-component models of socially desirable responding. *Journal of Personality and Social Psychology*, *46*, 598-609.
- Paulhus, D. L. (1991). Measurement and control of response bias. In J. P. Robinson, P. R. Shaver, & L. S. Wrightsman (Eds.), *Measures of personality and social psychological attitudes* (Vol 1, pp. 17-59). San Diego, CA: Academic Press.
- Paulhus, D. L. & Reid, D. B. (1991). Enhancement and denial in socially desirable responding. *Journal of Personality and Social Psychology*, *60*, 307-307.
- Peabody, D. (1984). Personality dimensions through trait inferences. *Journal of Personality and Social Psychology*, *46*, 384-403.
- Pratto, F., Sidanius, J., Stallworth, M. L., & Malle, F. B. (1994). Social dominance orientation: A personality variable predicting social and political attitudes. *Journal of Personality and Social Psychology*, *67*, 741-763.
- Saucier, G. (2002). Orthogonal markers for orthogonal factors: The case of the Big Five. *Journal of Research in Personality*, *36*, 1-31.
- Sears, D. O. (1988). Symbolic racism. In P. A. Katz, & D. A. Taylor (Eds.), *Eliminating racism: Profiles in controversy* (pp. 53-84). New York: Plenum.

- Sidanius J. (1993). The psychology of group conflict and the dynamics of oppression: A social dominance perspective. In S. Iyengar & W. McGuire (Eds), *Explorations in political psychology* (pp. 183-219). Durham, NC: Duke University Press.
- Sidanius, J. & Pratto, F. (1999). *Social Dominance*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Smith, D. B. & Ellingson, J. E. (2002). Substance versus style: A new look at social desirability in motivating contexts. *Journal of Applied Psychology*, 87, 211-219.
- Spector, P. E. (1992). *Summated rating scale construction: An introduction*. Newbury Park, CA: Sage.
- Swim, J. K., Aikin, K. J., Hall, W. S., & Hunter, B. A. (1995). Sexism and racism: Old-fashioned and modern prejudice. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68, 199-214.
- Xin, Z. & Chi, L. (2010). Wording effect leads to a controversy over the construct of the social dominance orientation scale. *The Journal of Psychology*, 144:5, 473-488.
- Zerbe, W. J. & Paulhus, D. L. (1987). Socially desirable responding in organizational behavior: A reconception. *Academy of Management Review*, 12, 250-264.

Bilaga 1.

Kön: Man   Kvinna

Ålder:_____

Studerande: Ja   Nej

Om ja, var god ange utbildning:_____

Var god läs instruktionerna!

Vilket av följande nedanstående påstående **upplever du en positiv eller en negativ känsla gentemot?** Bredvid varje påstående sätt en siffra från 1 till 7 som representerar graden av din positiva eller negativa känsla. Tänk på att inga svar är "rätt" eller "fel" och *inga* enskilda resultat kommer att presenteras.

- 1 Mycket negativ**
- 2 Negativ**
- 3 Ganska negativ**
- 4 Varken positiv eller negativ**
- 5 Ganska positiv**
- 6 Positiv**
- 7 Mycket positiv**

1. För att uppnå det man vill kan det i extrema nödfall finnas behov av att använda krafttag mot andra grupper.	1 2 3 4 5 6 7
2. Omöjligheten att uppnå total jämlikhet innebär att det är acceptabelt att vissa grupper får en bättre chans i livet.	1 2 3 4 5 6 7
3. I undantagsfall måste den egna framgången ske på andras bekostnad.	1 2 3 4 5 6 7
4. Vissa grupper är mindre lämpade att inneha en maktposition än andra.	1 2 3 4 5 6 7

Mätning av social dominansorientering

5. Om somliga grupper slutade att ständigt kräva mer inflytande skulle vi ha färre problem.	1	2	3	4	5	6	7
6. För att samhället ska fungera är det nödvändigt att vissa grupper har lite mer att säga till om än andra.	1	2	3	4	5	6	7
7. Det finns ett värde i att samhällsgrupper inte strävar efter högre inflytande.	1	2	3	4	5	6	7
8. Om samhället ska fungera optimalt måste man ibland tillfälligt hindra andra gruppers inflytande.	1	2	3	4	5	6	7
9. Det hade varit bra om det inte fanns någon skillnad mellan olika grupper i samhället.	1	2	3	4	5	6	7
10. Ett samhälle skulle fungera som allra bäst om alla grupper hade samma inflytande.	1	2	3	4	5	6	7
11. Resurser och makt ska fördelas lika mellan alla grupper i samhället.	1	2	3	4	5	6	7
12. Betydligt mer resurser bör avsättas för att utjämna skillnader mellan samhällsgrupper.	1	2	3	4	5	6	7
13. Jämlikhet mellan alla grupper i samhället måste vara överordnat alla andra ansträngningar.	1	2	3	4	5	6	7
14. Ju mer jämlikt makten är fördelade i samhället desto färre problem skulle vi ha.	1	2	3	4	5	6	7
15. De ekonomiska resurserna bör delas lika mellan alla även om alla inte bidrar lika mycket.	1	2	3	4	5	6	7
16. Samhället borde vara ordnat så att ingen grupp kunde förskaffa sig en överordnad position.	1	2	3	4	5	6	7